

Veszprémi kirakatba kerül egy borbélymester

Francsics Károly nem csak a borotvával bánt jól, hanem a tollal is

Francsics Károly (1804-1880) veszprémi borbélymester emlékére a Rákóczi Ferenc utca 4. szám alatti adtunk át kirakatot. Francsics Károly több ezer oldalnyi naplót hagyott hátra, amelyben megörökítette Veszprém reformkori életét. Naplóját 1846-tól vezette, amelyben a mindennapi élet számtalan apró, de jellemző jelenségét rögzítette. Emlékirataiban és naplójában a kisember szemével látjuk a reformkor, majd a dualizmus veszprémi világát benne a borbélyműhelyeket fakanapéikkal, kopott tükreikkel, lakásokban járunk és útszéli fogadók tágas szobáiban szalonnázunk. Báli zene zendül a veszprémi „Koronában”, citera hangjaira táncolnak a cselédek és cigányzenére kavarog a csárdás egy veszprémi vendéglő kertjében és magyar nemzetőrök és császári katonák menetelnek a város utcáin. A Tűztorony és a városháza teraszán hol a piros-fehér-zöld, majd a sárga-fekete zászlót tűzik ki. Emlékiratai megjelenítik a veszprémi kisember életvilágát.

Francsics Károly 1827-ben érkezett Veszprémbe, és haláláig, 1880-ig a városban élt, naplóját folyamatosan írta. A borbélymester üzlete a mai Rákóczi utcában állt, ahol nagyon sokan megfordultak, így egy-fajta hírközpont is volt a hely. Naplójában napról napra követte az eseményeket. A pesti forradalom hírért március 16-án Fischer Mór, a herendi porcelángyár alapítója hozta a megyébe, így Pápán értesültek először az eseményekről, ahol nagy örömmel fogadták a híreket. Francsics naplójában rögzítette, március 17-én és 18-án a pesti vásárról jöttek haza veszprémiek, kereskedők, mesteremberek és zsidók, s mindegyikük hozta magával a Landerer nyomdájában készített levonatot a 12 pontról és a Nemzeti dalról, amelyek közül egyet-egyet a borbélymester is megőrzött, ezek is megtalálhatók ma a Veszprém Vármegyei Levéltárban. Bár Francsics Károly szinte mániákusan gyűjtötte a plakátokat és hirdetményeket, a császári hadsereg 1849-es bevonulásakor ezek többségét el kellett égetnie.

Életéről részletesebben: Francsics Károlyt édesapja 12 évesen (1816-ban) borbély inasnak adta Schilinger Krisztiánhoz, aki a pápai sebészceh vezetője, egyúttal a vármegye sebésze volt. Francsics 1820. december 31-én szabadult fel az inas sorból, s mint segéd megkezdte vándoréveit. 1827-ig bejárta a dunántúli és felsőmagyarországi városokat: megfordult Szombathelyen, Kiscellen, Győrött, Pesten, Pozsonyban és Nyitrán, majd visszatért szülővárosába, ahonnan üres vándortarisznyával érkezett Veszprémbe 1827 nyarán. A 23 éves fiatalembert Halas János veszi fel borbélysegédnek a Piac téren (ma Rákóczi utca 4.) lévő műhelyébe.

A korhely fiatalember Veszprémbe megállapodott. Megismerkedett a tisztos polgár családból származó Jáki Zsófiával, hatására szabadidejében olvasott, Zsófi magán varró iskolájában segédkezett, majd Halas úr kertjében Müller József püspöki francia kertész segítségével virágkertetet alakított ki. 1846 unalmas téli napjain naplót kezdett írni, hogy eddigi életét megörökítse. „Amint a borbélyból kertész lett, úgy idő múltával még író is vált belőlem.”

1847 nyarán – 43 évesen – kezdett hozzá az eltelt 20 év megírásához, s ezzel párhuzamosan naplóját is vezette. Hat vaskos kötetben örökítette meg saját életét, Veszprém hétköznapijait, a város, a megye és az ország reformkori, szabadságharc alatti és utáni történetét, a polgári átalakulás korának mindennapjait. 1848-1849-ben szorgalmasan gyűjtötte a forradalmi nyomtatványokat, mert felismerte, hogy történelmi léptékű változások szemtanújává vált.

Halas úr 1853-ban adta át neki a borbélyüzletet, végre megnősült és maga ura lett. Halas kétemeletes házát, anyósa földjeit megszerezve, tekintélyes polgár, 1859-ban almádi (balatoni) szőlőbirtokos lesz. De a kispolgári idill nem soká tartott, mert az 1860-as évektől egyre sorjázta az anyagi gondok. Szőlőbirtokosai beruházásai nem térültek meg és a politikai divattá vált szakállviselés tönkretette a borbélyüzletet. 1875-ben a Veszprémi Takarékpénztár adósságai miatt pert indított Francsics ellen, aki ezzel elveszítette minden vagyonát, a szegényházban tengett életének utolsó öt évét. 1880. július 4-én 75 évesen szegényen és magányosan a városi kórházban halt meg. Sírja nem maradt fenn.

Francsics Károly naplóját itt olvashatod:

https://library.hungaricana.hu/hu/view/PRGYK_Fk_03/?pg=0&layout=s

Privát
Veszprém

VEB 2023

Európa Kulturális Fővárosa